

Homenatge a Juan Tugores Ques.
Economista, universitari, mestre

Ramon Alemany Leira
Elena Lauroba Lacasa (eds.)

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

COL·LECCIÓ
HOMENATGES

64

Homenatge a Juan Tugores Ques
Economista, universitari, mestre

Homenatge a Juan Tugores Ques
Economista, universitari, mestre

Ramon Alemany Leira
Elena Lauroba Lacasa (eds.)

UNIVERSITAT^{DE}
BARCELONA

Sumari

<i>Introducció</i> , per Ramon Alemany i Elena Lauroba	9
<i>Breu nota biogràfica</i> , per Ramon Alemany i Elena Lauroba	11
MARIA ABELLANET I MEYA, Reptes a un món complex: lliçons d'un cas d'èxit.....	15
RAMON ALEMANY LEIRA, Formació permanent, contínua i al llarg de la vida amb Juan Tugores	17
JOSÉ ARTELL, Muchísimas gracias por todo y mucha suerte.....	21
RAMON AYMERICH PIQUÉ, L'economista que sabia d'història	23
PAQUITA BLÁZQUEZ, Quién me había de decir	25
JORDI CAMÓS GRAU, Todo es muy relativo	27
MONTSERRAT CAMPS GASET, Elogi de la imperfecció.....	29
FRANCESC CARDELLACH, Joan Tugores, bon rector i bon pacient.....	31
CRISTINA CARRASCO BENGOA, Carta abierta a Juan	33
NÚRIA CASAMITJANA BADIA, De la política acadèmica a l'equitat en salut.....	35
ALBERT CASAS PONSATÍ, La meua relació amb el Dr. Tugores: de l'oposició a la confiança i la màxima col·laboració institucional.....	39
MERITXELL CHAVES, Clases «magistrales» fuera del aula	43
M. TERESA ESTRACH PANELLA, El rector Joan Tugores i la Facultat de Medicina.....	45
MIGUEL FRESNEDA, Amigos para siempre	47
PATRICIA GARCÍA-DURÁN HUET, Un gran académico.....	49
ANNA GARRIGA RIPOLL; JAUME PORTELLA COMAS; MODEST FLUVIÀ FONT, Des de la Universitat de Girona	51
ANTON GASOL MAGRIÑÀ, Mestre en l'art de l'ensenyament de l'economia.....	53
M. ^a TÈRESA DE GISPERT PASTOR, Siempre será mi querido rector	55
AGUSTÍN GONZÁLEZ GALLEGU, Juan Tugores Ques.....	57
JOAN GUÀRDIA OLMOS, Un home bo, en el sentit rotund de la paraula	61
LAURA GUITART TARRÉS, Qualitat Tugores.....	63
ANTONIO JUÁREZ, A Juan Tugores, rector, compañero y profesor.....	65
OLGA LANAU, «Hay que hacer las cosas rápido, aunque sea bien»	67
ELENA LAUROBA LACASA, Imaginación, lucidez y esfuerzo: la mejor gestión del caos de la Universidad de Barcelona	71

JUAN-JOSÉ LÓPEZ BURNIOL, Dr. Joan Tugores: una invariable calma lúcida.....	73
AURÈLIA MAÑÉ-ESTRADA, Mis mejores deseos, estimado Juan	75
JORDI MARTINELL, Lliçons de la natura, del passat i del present.....	77
MIQUEL MARTÍNEZ MARTÍN, Clever and smart	81
ÒSCAR MASCARILLA I Miró, Joan Tugores, impulsor de l'Agència de Postgrau...	83
JORDI MATAS DALMASES, Rector Tugores: aprendre amb llibertat.....	85
FERMÍN OSUNA, Aprendizaje lúdico	87
ELISENDA PALUZIE, Juan Tugores, una vida al servei de la Universitat de Barcelona	89
JUAN PONS MARTÍNEZ, Gracias por todo, amigo	91
XAVIER PONS RAFOLS, La passió d'un universitari per entendre i interpretar el món	93
JOAN-FRANCESC PONT CLEMENTE, Juan Tugores, humanismo y sociedad	97
GASPAR ROSSELLÓ NICOLAU, Per al meu admirat amic Juan	101
MÀRIUS RUBIRALTA ALCAÑIZ, A Joan Tugores Ques: records de trenta anys a la Universitat de Barcelona	103
PEPA SÁNCHEZ MONTERRUBIO, Caminante, no hay camino, se hace camino al andar.....	109
RAMÓN SÁNCHEZ TABARÉS, Tugores paró los penaltis.....	111
ANTONI SANS MARTÍN, Candidat a ser un «homenot»	113
JORDI SURIÑACH CARALT, Gracias por las oportunidades de acompañarte	115
ANTONI TERCEÑO, Juan Tugores, un universitari en el concepte més ampli i profund de la paraula	117
JOAN MANUEL TRAYTER, El <i>savoir faire</i> al poder	119
XAVIER M. TRIADÓ IVERN, Un mallorquí singular a la UB	121
JORDI VILASECA REQUENA, Teoria de la gestió creativa del caos.....	123
M. ^a TÈRESA VIRGILI I BENJAMÍN BASTIDA, Vamos de copas	127

Introducció

Aquest llibre sorgeix a partir d'una dada inapel·lable: Juan Tugores Ques, catedràtic del Departament d'Economia de la Facultat d'Economia i Empresa, rector de la Universitat de Barcelona entre el 2001 i el 2005, es jubila el 30 de setembre de 2024. La seva jubilació ens ha portat a impulsar una de les tradicions més joioses de l'acadèmia universitària: l'oferiment d'un *liber amicorum*.

A la pràctica, entre els acadèmics es parla indistintament de llibre homenatge, estudis en honor del professor..., sobretot quan les contribucions es lliguen a l'àrea de coneixement de l'homenatjat i es vinculen a la generació estricta de coneixement. Aquí, però, hem volgut pensar en termes de *liber amicorum*, entès com a llibre dels amics (i les amigues) de Juan Tugores, fet pels amics (i les amigues) d'en Juan Tugores, per situar records, episodis o imatges acadèmiques, intel·lectuals i de lideratge universitari al seu costat. Més d'un autor recorda els *Homenots* de Pla quan intenta glossar-lo. És una imatge que cal retenir.

Òbviament, el llibre se situa bàsicament en les coordenades universitàries, associades tant al seu magisteri com a les successives responsabilitats en la gestió de la casa com a cap d'estudis, director del departament o degà de la Facultat d'Econòmiques i, després, com a vicerector i rector de la Universitat de Barcelona. Per això coexisteixen les aportacions dels seus companys del Departament d'Economia (abans Departament de Teoria Econòmica) i de la Facultat d'Economia i Empresa, amb les dels degans d'altres facultats d'econòmiques catalanes; també, atenent a la seva trajectòria professional, apareixen els seus interlocutors al CETT —l'escola d'hoteleria adscrita a la Universitat de Barcelona—, els testimonis de companys a l'equip de govern del rector Caparrós i els dels membres dels seus propis equips quan va esdevenir rector, també del president i del secretari del Consell Social d'aleshores. El resultat és un *patchwork* on coexisteixen des de rectors de la Universitat de Barcelona fins a un gran nombre de professors —sovint inicialment alumnes— i personal d'administració i serveis. Però en Joan Tugores ha transmès expertesa amb pedagogia lúcida i lúdica (de nou, una expressió llatina com a síntesi: *docere et delectare*), més enllà dels topalls de la universitat,

per això s'inclouen mirades des del món de la comunicació o del Col·legi d'Economistes de Catalunya.

Ja tenim clar que aquest llibre és fet des de l'agraïment col·lectiu a Juan Tugores Ques. Com a coordinadors, però, hem de fer explícit un altre tipus d'agraïment, adreçat a les persones que l'han fet possible. Per començar, a tots els autors. Han aconseguit que el procés d'elaboració fos increïblement fàcil, en invertir-hi entusiasme i la disponibilitat màxima (han transformat la famosa frase de Tugores «hay que hacerlo todo rápido, aunque sea bien» en «hay que hacerlo todo bien, aunque sea rápido»). A més, volem agrair el suport constant de la família —gràcies de nou, Rocío— proporcionant material fotogràfic, informacions i complicitat. I, evidentment, a l'equip d'Edicions UB: el seu acompanyament i la seva professionalitat han estat determinants del resultat final.

Hem qualificat aquesta obra de *liber amicorum*. Incorpora, com a privilegi de l'amistat, una imatge de futur que ens conforta. I és que, quan redactàvem els textos, molts hem imaginat un Juan Tugores que continua estudiant economia amb aquest llibre al seu despatx. Potser l'haurà deixat sobre la seva taula o a la vora de la butaca on llegeix, però a prop. I de sobte agafarà el llibre, l'obrirà a l'atzar, llegirà un paràgraf, somriurà amb la seva càlida ironia tugoresiana i ens tindrà presents.

RAMON ALEMANY
ELENA LAUROBA

Breu nota biogràfica

Juan Tugores Ques va néixer a Palma de Mallorca el 3 d'octubre de 1953. Està casat amb Rocío i té dos fills, Celia i Juan.

El 1975 es va llicenciar en Ciències Econòmiques i en Dret a la Universitat de Barcelona. El 1977 comença la seva brillant trajectòria acadèmica com a professor —primer com a encarregat de curs i tot seguit com a professor ajudant— del Departament de Teoria Econòmica.

El 1980 esdevé doctor en Ciències Econòmiques amb la defensa de la tesi titulada *Oferta de dinero, mercado de crédito, renta y precios: un ensayo sobre el mecanismo de transmisión*, dirigida pel Dr. Joan Hortalà i Arau.

En el capítol d'agraïments de la tesi doctoral ja posava de manifest la seva passió pel coneixement de l'economia, mostrant i ensenyant, sobretot ensenyant, el seu funcionament, així com la confiança en un determinat model d'universitat.

Ha sido una dedicación que me ha resultado personalmente muy sugestiva y sugerente. Quisiera que el lenguaje técnico (en exceso a veces) y frío de este trabajo dejase traslucir de alguna forma el entusiasmo con que iba descubriendo ideas, modelos, relaciones, que reforzaban muchas veces mi confianza en la utilidad de la Ciencia Económica para afrontar los problemas planteados, y siempre mi intuición de que, además de ser una ciencia útil, podía alegar justificadamente pretensiones de ser una ciencia bella.

Esta Tesis es sólo una forma de plasmar parte de lo que he ido aprendiendo. La investigación, junto con la docencia, no son sino partes de un proceso de aprendizaje que no se cierra nunca.

[...]

Mis estudiantes de Macroeconomía, especialmente durante el año 1978, confrontaron la virtualidad de aplicar nuevas ideas a temas viejos. El tratamiento de la oferta monetaria y de los mercados de crédito que entonces utilicé tuvo en ellos unos excelentes «referees». Experiencias como aquella devuelven, al menos a mí, la confianza en la Universidad.

Després de moltes hores de lectura i immersió als prestatges de la Biblioteca, i encara més hores de classe il·luminant els seus estudiants en aules cada cop més plenes, guanya la plaça de catedràtic de Fonaments de l'Anàlisi Econòmica l'any 1986.

Un cop consolidada la seva posició acadèmica, inicia un camí de dedicació intensa a la Universitat. Va començar en el si de la seva Facultat —primer com a cap d'estudis el 1989, després com a vicedegà, el 1991—, on va materialitzar els canvis en els plans d'estudis de les titulacions amb un lideratge i una energia que no van deixar a ningú indiferent, dirigint la simultaneïtat de plans vells i nous en un entorn de massificació d'estudiants i de rigidesa a les aules. Finalment, des de 1993 i fins a 1998 va ser degà de la Facultat de Ciències Econòmiques.

Molt vinculat al rectorat d'Antonio Caparrós, el 1994 va acceptar compaginar el deganat de la Facultat amb el càrrec de delegat del rector per a la Innovació Docent i es va ocupar ja de ple de responsabilitats que anaven més enllà de la pròpia Facultat. En acabar el seu mandat com a degà, el 1998 és nomenat vicerector de Cooperació Exterior i Tercer Cicle i, posteriorment, també director del Grup UB, que integra estratègicament, des de llavors, les fundacions de la Universitat de Barcelona.

El 1999 comença a preparar el repte d'assolir el rectorat de la Universitat, primer des de la direcció de l'escola universitària CETT-UB i després des de la presidència de la Divisió II, de Ciències Jurídiques, Econòmiques i Socials. A les eleccions de maig de 2001 va ser elegit, en segona volta, rector de la Universitat de Barcelona. Va prendre possessió del càrrec el 5 de juny de 2001, de forma precipitada per la mort sobtada del rector Antonio Caparrós pocs dies abans.

En la seva presa de possessió com a rector ja va posar èmfasi en la defensa de l'autonomia universitària, que ha d'anar acompanyada del necessari retret de comptes. També va anunciar, precisament en defensa de l'autonomia universitària, una nova forma de negociar amb les administracions públiques, que va dur a la pràctica al llarg del seu mandat en més d'una ocasió quan des dels governs es volia posar en perill la independència de la institució.

En aquells primers moments va anunciar com a objectiu que la UB tingués una organització més eficient, amb una descentralització més profunda, i la revisió a fons del funcionament del Grup UB, amb la intenció de recuperar-ne el control i cercar una actuació conjunta i coordinada.

Aquesta fita es va assolir amb l'aprovació del nou Estatut de la Universitat de Barcelona el 21 de maig de 2003 pel Claustre Universitari. El nou Estatut

i el seu desplegament van comportar una modificació significativa de l'estructura i l'organització interna de la Universitat, tant en l'àmbit docent i de recerca com en la gestió, amb el reconeixement de les facultats i les escoles universitàries com l'estructura nuclear per al desenvolupament de les tasques acadèmiques.

Cal destacar també, fruit del desenvolupament del nou estatut, la creació, d'una banda, de l'Agència de Postgrau, que va representar millores substancials en la coordinació de la formació continuada que duen a terme centres i fundacions del Grup UB, i, de l'altra, de l'Agència de Polítiques de Qualitat, eina fonamental en el camí de la millora contínua de la universitat.

Per al professorat, el seu mandat va quedar marcat per l'anomenada quinzena convocatòria de places dels cossos docents universitaris. Va ser la darrena feta en el marc de la Llei de reforma universitària (LRU). Aquesta convocatòria, publicada a mitjans de novembre de 2001, *in extremis* abans de l'entrada en vigor de la nova Llei orgànica 6/2001, del 21 de desembre, d'universitats (LOU), va comportar l'estabilització i la promoció de molt professorat amb més de tres-centes places.

En matèria de recerca també cal remarcar la consolidació del Parc Científic de Barcelona amb la signatura de diversos convenis amb la Generalitat de Catalunya i amb el Govern de l'Estat, convenis no lesius per a la UB i l'objectiu dels quals és fomentar la recerca, el desenvolupament científic i la innovació tecnològica al nivell més alt.

No va renovar el seu mandat de quatre anys i el juny de 2005 va deixar el rectorat per retornar al seu despatx del Departament de Teoria Econòmica per seguir llegint, estudiant i fent docència, sense defugir les responsabilitats acadèmiques de base després d'haver-se ocupat de les més elevades. Així, des de 2006 fins a 2020 va ser el coordinador del màster universitari en Internacionalització: Aspectes Econòmic, Empresarial i Juridicopolítics.

En l'àmbit relacionat més estrictament amb l'economia ha estat molt vinculat al Col·legi d'Economistes de Catalunya, on des de 1999 fins a 2001 va presidir el Comitè de Normativa i Ètica Professional. El 2018 va ser distingit com a col·legiat de mèrit.

Especialista en economia internacional i globalització, és autor de nombroses publicacions en aquest àmbit, com ara els llibres *Crisis: lecciones aprendidas... o no* (Marcial Pons, 2010), *El lado oscuro de la economía* (Gestión, 2000, 2009) i *Economía internacional: Globalización e integración regional* (6a edició, McGraw-Hill, 2006). És autor de textos d'*Introducción a la economía* (amb

O. Mascarilla i R. Bonilla, 2a edició, Vicens Vives, 2009), *Microeconomía* (amb J. Fernández de Castro, McGraw-Hill, 1992) i *Macroeconomía* (Eduoc, 2010). Així mateix, publica amb regularitat en mitjans de comunicació, entre els quals destaquem *La Vanguardia*, *Expansión* i *Món Empresarial*.

Com a síntesi de la seva trajectòria acadèmica voldríem recomanar la lectura de la lliçó inaugural del curs acadèmic 2018-2019, que, amb el títol «Mirant al futur, una dècada després de la crisi», va impartir el 4 d'octubre de 2018 al Paranimf de l'Edifici Històric. És una autèntica demostració del seu profund coneixement de la ciència econòmica i de la seva inquietud per estar sempre al dia buscant respostes als problemes actuals i proposant solucions per als futurs, i, òbviament, amb la Universitat sempre present. A la part introductòria ho posa de manifest:

En aquesta aportació voldria parlar del futur, a curt i a mitjà termini. Això demana intentar entendre les profundes lliçons que ens deixa la història, en termes tant de grans tendències com de les experiències més recents. Però també exigeix reconèixer i interpretar les noves realitats que afloren en vessants econòmiques i també socials, tecnològiques i mediambientals, amb uns impactes que sovint es qualifiquen de «potencialment disruptius» en pràcticament tots els àmbits, incloent-hi els que fan referència al paper i les responsabilitats del sistema educatiu en general i de l'universitari en particular.

RAMON ALEMANY
ELENA LAUROBA

Reptes a un món complex: lliçons d'un cas d'èxit

MARIA ABELLANET I MEYA

Presidenta i CEO del CETT

Aquest és el títol de la lliçó inaugural del curs 2022-2023 que el Dr. Tugores va impartir al CETT, el centre universitari de turisme, hoteleria i gastronomia adscrit a la UB. Celebràvem els vint-i-cinc anys d'adscripció del CETT a la UB i qui millor que ell, que hi va participar des dels primers contactes, podia parlar-ne.

L'any 1997, amb el pas del títol de tècnic en Empreses i Activitats Turístiques a la diplomatura de Turisme, es va iniciar l'etapa universitària dels estudis de Turisme. Llavors la UB impartia a Sitges un títol propi de Gestió Hotelera a través d'un consorci que es va integrar al CETT. El curs 1997-1998 va sortir del CETT-UB la primera promoció de diplomats en Turisme de Catalunya.

Vaig viure en primera persona el lideratge de Joan Tugores, que va ser cabdal en les negociacions prèvies i posteriors a l'adscripció. Ell va teixir complicitats i visions compartides amb membres dels òrgans de govern de la UB, el Sr. Espuña, fundador del CETT, i l'equip de govern del CETT. Va aproximar dues cultures molt diferents per desenvolupar un gran projecte acadèmic de turisme, un sector d'activitat al qual donava un gran valor estratègic.

Si el coneixeu no us sorprendrà saber que amb el seu sentit institucional, cercant acords i equilibris raonables —en paraules seves, «els Bretton Woods UB-CETT»—, en moments delicats va fer possible l'impossible albirant solucions amb aquell posat tranquil que contagiava optimisme i mantenint sempre vies obertes per arribar a acords. Si alguns no eren prou raonables, obria vies noves per tancar-los millor i que ningú hi sortís perdent. Amb ell i amb persones molt properes a ell, com Enric Canela, Gaspar Rosselló, Xavier Triadó, Jordi Matas, Jordi Martinell i Joan Guàrdia, entre d'altres, hem treballat i après molt encara fins avui. Vull remarcar que en aquest grup hi figuren dos rectors de la UB que abans van ser directors de l'Escola Universitària CETT-UB: Joan Tugores i Joan Guàrdia. Si hi afegim el rector Dídac Ramírez —que va

ser abans delegat del rector al CETT—, podrem afirmar amb orgull que el CETT també és una escola de rectors.

El curs 1999-2000 Joan Tugores va ser director de l'Escola Universitària i el 2000/2001 va ser delegat del rector al CETT. Ha estat membre de la Junta de Govern i del Consell d'Administració del CETT i des del 2019 és director —de forma altruista— de la càtedra UB de Turisme, Hoteleria i Gastronomia CETT.

Tot l'equip, i especialment les seves companyes de despatx —Marta, Helena, Nan, Vinyet...—, vam descobrir el seu desori i la seva vessant més humana: una persona propera i divertida, que ens desconcertava quan es deixava anar, contagiant-nos aquell riure genuí. Va ser mítica la primera edició de *Gran Hermano* —cada matí comentava la jugada—, o la guerra amb gomes d'esborrar —que va iniciar i va acabar amb una paperera al cap—. Personalment, recordo el viatge a Síria, al qual em va convidar per participar en un seminari a la Universitat de Damasc, organitzat per la Fundació Olof Palme (2006), i la lectura de la meva tesi doctoral amb ell com a membre del tribunal.

Al CETT encara recordem que per al Joan Tugores tot projecte era possible «amb la qualitat com a prerrequisit»; la seva capacitat de transmetre calma en situacions complexes; el seu lideratge natural, sense imposar i sense discriminar ningú; el seu gaudi infinit amb les delicioses postres de xocolata de l'Aula Restaurant.

El seu orgull per l'èxit de l'aliança CETT-UB també és el nostre. Amb reconeixement, estima i amistat et donem les gràcies, Joan.

Formació permanent, contínua i al llarg de la vida amb Juan Tugores

RAMON ALEMANY LEIRA

Catedràtic de Mètodes Quantitatius en Economia i Empresa
Universitat de Barcelona

Igual que moltes altres persones, jo també em sento molt afortunat i agraït a la Universitat de Barcelona per haver-me donat l'oportunitat de formar-me i de dedicar-me professionalment a la vida acadèmica, la docència, la recerca, i la gestió i la política universitària. I, en el meu cas, com també en el de moltes altres persones, he tingut la immensa sort de poder gaudir del mestratge, permanent, continuat i al llarg de la vida, de Juan Tugores.

El vaig conèixer com a estudiant de Microeconomia al segon curs de la llicenciatura. El professor del meu grup era Josep Piqué, però les avaluacions i revisions eren conjuntes i coordinades entre tots els grups, de manera que, quan vaig anar a revisar un examen parcial, ja vaig rebre de Tugores una de les seves primeres lliçons: havia d'anar més enllà de les fórmules i demostracions matemàtiques i consolidar molt més els principis i conceptes econòmics que hi havia al darrere. Temo que no sempre he fet honor a aquella lliçó.

Més endavant, i ja en la fase predoctoral, m'ho seguia recordant amb ironia quan em veia sortir del que aleshores anomenàvem «Centre de Càlcul» (!), on hi havia els terminals de l'IBM 3090 en els quals treballàvem uns quants doctorands —com ara Jordi Suriñach, Jordi Vilaseca, etc.— i em deia: «¿Qué, mareando a los números...?».

Els anys de la reforma dels plans d'estudis, que a la Facultat com a cap d'estudis Tugores va liderar de manera omnipresent, els vaig viure com a professor i també des de la coordinació docent del meu departament, i ens meravellaven a tots la seva capacitat de tenir tota la Facultat al cap i, per descomptat, la mítica muntanya de papers que hi havia sobre la taula del seu despatx, en la qual era capaç de trobar a la primera temptativa allò que buscava. D'aquells

anys també recordo que les seves classes vessaven d'estudiants; molts quedaven fora de l'aula i s'asseien a terra al més a prop possible de la porta de l'aula, que es mantenia oberta. Sempre ha estat un gran professor, extraordinàriament ben valorat pels estudiants.

D'aquella època també val la pena destacar un exemple més de la seva implicació total en la gestió de la Facultat: quan va haver de compaginar el càrrec de cap d'estudis amb el de director del Departament de Teoria Econòmica. Evidentment, això era incompatible, però li van demanar que ho assumís ateses les dificultats de consensuar un altre candidat per a la direcció del Departament. I amb el complement econòmic afegit convidava a dinar els membres del Consell d'Estudis, professors i estudiants!

Quan Tugores va ser degà, em va obrir les portes de la gestió universitària a la Facultat proposant-me com a cap d'estudis, un cop vaig haver defensat la meua tesi doctoral, el tribunal de la qual va presidir. Van ser uns anys extraordinaris, de molta feina però gaudint del seu mestratge continuat i de la feina en equip amb Jordi Vilaseca, que llavors era el secretari acadèmic, i el personal de la Secretaria, la Teresa Juanola i el Fermí Osuna, a més de la gent de la Coordinació d'Ensenyaments. Algunes curtes absències temporals de Tugores per problemes de salut van donar lloc al que ell anomenava el «gabinet de crisis», que es dissolia, un cop ell es reincorporava, amb un bon dinar al Tritón amb canelons de primer i paella de segon!

També en aquella època va compaginar el deganat amb el rectorat, i va ser delegat del rector per a la qualitat docent. Posteriorment, el 1998 va ser nomenat vicerector de Cooperació Exterior i Tercer Cicle en l'equip d'Antonio Caparrós. Més tard, en el poc temps que va ser president de la Divisió II, també van ser mítics els dinars amb l'equip de la Divisió, degans i director, i la vicegerenta Lanau, preparant les intervencions als claustres per lluitar en les batalles pels recursos davant de —per exemple— la Divisió III.

Però, sens dubte, l'època en la qual vaig aprendre més d'ell va ser durant el seu rectorat: en la campanya, apellant a la recerca del vot del «profesor honesto y modesto»; en les reunions de l'equip rectoral, on ens recordava les conegudes consignes «lo mejor es enemigo de lo bueno» i «hay que hacer las cosas rápido aunque sea bien»; en les preses de possessió del professorat, quan ens il·lustrava sobre els personatges retratats sobre les portes de la Sala de Junes (Claudio Moyano, Antonio Caballero, etc.), o en els discursos d'in-auguració de curs (llegint cites de Bosch i Gimpera o explicant-nos els orígens i motius de les pintures murals del Paranimf).